

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Minority rights and freedom of expression: a dynamic interface

McGonagle, T.E.

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

McGonagle, T. E. (2008). *Minority rights and freedom of expression: a dynamic interface*.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Samenvatting in het Nederlands

Doelstelling

Dit proefschrift heeft als belangrijkste doelen het identificeren, in de context plaatsen, beschrijven en kritisch evalueren van de internationale regelgeving betreffende het raakvlak tussen het recht op vrijheid van meningsuiting en de rechten van personen die tot een minderheidsgroep behoren. Het raakvlak tussen deze rechten is nogal dynamisch, maar tot voor kort tamelijk onderbelicht.

Definitie-kwesties

De internationale regelgeving erkent geen concrete bindende definitie van het begrip “minderheid”. Gezien het gebrek aan een wettelijke definitie, wordt de zogenoemde Capotorti-definitie als richtinggevend beschouwd. De Capotorti-definitie legt de klemtoon op een combinatie van subjectieve en objectieve overwegingen. Volgens deze invloedrijke definitie, dienen minderheidsgroepen:

- getalsmatig kleiner te zijn dan de rest van de bevolking
- niet (politiek) dominant te zijn
- bepaalde kenmerkende eigenschappen te hebben, te weten etnische, religieuze of linguïstische eigenschappen
- saamhorigheid te vertonen, gericht op het handhaven van hun cultuur, tradities, geloof of taal

Als minderheidsgroepen andere gemeenschappelijke kenmerkende eigenschappen hebben dan de bovengenoemde, dan mogen ze – in beginsel – zich niet beroepen op minderheidsrechten. Deze rechten vormen een integraal onderdeel van het internationale stelsel ter bescherming van de mensenrechten van individuen, maar minderheidsrechten hebben ook een belangrijke collectieve dimensie.

Theoretische grondslagen

(i) De rechten van personen die tot een minderheid behoren

De belangrijkste theoretische grondslagen voor de rechten van personen die tot een minderheid behoren kunnen als volgt worden samengevat:

- het voortbestaan van minderheidsgroepen *qua* groepen
- non-discriminatie/gelijkheid
- het bevorderen van de culturele identiteit van personen die tot een minderheid behoren
- extra – collectieve – dimensie aan mensenrechten van individuen
- het koesteren van pluralisme en tolerantie in een democratische samenleving en het voorkomen van conflicten

(ii) Het recht op vrijheid van meningsuiting

De belangrijkste theoretische grondslagen voor de vrijheid van meningsuiting kunnen als volgt worden samengevat:

- autonomie/zelfontplooiing
- ontdekking van waarheid/voorkoming van fouten
- deelname in de democratische samenleving
- wantrouwen jegens de regering/“slippery-slope” argument
- tolerantie en maatschappelijke verstandhouding/voorkoming van geschillen
- bevordering van andere mensenrechten
- diverse derivatieve redenen

Dit proefschrift geeft een nadere uitleg van de specifieke relevantie van deze grondslagen voor personen die tot een minderheid behoren en past deze toe. Het gaat ook in op de wijze waarop deze theorieën hun weerslag hebben gekregen en uitgewerkt zijn in de internationale (en vooral Europese) regelgeving, zowel in verdragen als in zogenoemde “soft law” (d.w.z. politieke aanbevelingen en verklaringen die niet juridisch bindend zijn).

Functionaliteit van de media

De media zijn uitermate geschikt voor het verspreiden van informatie, ideeën en denkbeelden. Ze vervullen bovendien heel belangrijke functies in een democratische samenleving, waarbij het gaat om hun status als:

- “The Fourth Estate”
- publieke waakhond
- forum voor discussie
- kanaal voor informatie-verstrekking
- hulpmiddel bij opinie-vorming
- deelname in het publieke debat
- cultuurkroes

De media spelen een cruciale functionele rol in het verwezenlijken van het recht op vrijheid van meningsuiting. In het kader van deze functionele rol die aan de media wordt toegeschreven, maakt men een onderscheid tussen:

- verschillende soorten media: (druk)pers, omroep, “nieuw”/online
- verschillende doelen: publiek, commercieel, “not-for-profit”
- verschillende niveau’s van bereik: nationaal, sub-nationaal, grensoverschrijdend

De functionaliteit van de media vanuit het perspectief van minderheidsgroepen wordt mede bepaald door een combinatie van deze factoren. Afhankelijk van de technische aard, doelstelling en bereik van de media, kunnen ze meer of minder geschikt zijn voor bepaalde minderheidsgroepen.

Toegang tot de media is dus bijzonder belangrijk voor minderheidsgroepen. Hun toegang tot de media moet echter aansluiten bij hun specifieke behoeftes en belangen die (grotendeels) door de kenmerkende eigenschappen van de groep bepaald worden.

Pijlers van het onderzoek

Ondanks het potentieel van de media als communicatiemiddel en om de vrijheid van meningsuiting van personen die behoren tot minderheidsgroepen te bevorderen, kunnen de media ook een negatieve rol spelen ten opzichte van (leden van) bepaalde minderheidsgroepen. Men kan namelijk misbruik maken van de media om beledigende, kwetsende, discriminatoire, racistische en haatzaaiende uitingen en ideeën te verspreiden.

De twee hoofdpijlers van dit proefschrift zijn enerzijds het reguleren en eventueel beperken van de vrijheid van meningsuiting om minderheidsgroepen te beschermen, en anderzijds het waarborgen en stimuleren van (i) pluralisme en diversiteit in de media-sector, en (ii) toegang tot de media voor minderheidsgroepen.

Een kritische analyse van uitwerking van deze thema's in een selectie van Europese en internationale verdragen staat centraal in dit onderzoek:

- Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
- Europees Handvest voor Streektaalen of Talen van Minderheden
- Kaderverdrag inzake de Bescherming van Nationale Minderheden
- Verdrag inzake de Voorkoming en de Bestrafing van Genocide
- Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Rassendiscriminatie
- Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten
- Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten
- UNESCO Conventie ter Bescherming en Promotie van de Diversiteit van Culturele Expressies

De analyse wordt onderbouwd door veelvuldig te verwijzen naar wetenschappelijke theorieën, vooral op het gebied van mensenrechten, media-sociologie en politieke filosofie, waardoor het onderzoek een belangrijk interdisciplinair karakter krijgt.

Conclusies

Dit proefschrift pleit voor o.a.:

- het moderniseren van de internationale regelgeving inzake het recht op vrijheid van meningsuiting zodat er meer rekening gehouden wordt met de impact op communicatieprocessen van technologische vooruitgang;
- het duidelijk afbakenen van de grenzen van de vrijheid van meningsuiting ten opzichte van uitingen waarvoor de internationale wetgever geen bescherming erkent (bijv. racistische uitingen en “hate speech”);
- het verduidelijken van wettelijke definities van “minderheidsgroepen” en meer erkenning in dit verband voor “nieuwe” minderheden (d.w.z. migranten, e.d.);
- het expliciteren in relevante internationale teksten van de veelzijdige relaties tussen het recht op vrijheid van meningsuiting, de rechten van personen die tot een minderheidsgroep behoren, en andere verwante fundamentele rechten, waaronder:

gelijkheid/non-discriminatie, vrijheid van godsdienst, vrijheid van vereniging en vergadering, en diverse rechten op het gebied van taal en cultuur.